

123/2 HOMLA (Vassdragsnr. 123.4Z)

<u>Fylke(r):</u>	Sør-Trøndelag
<u>Kommune(r):</u>	Malvik, Stjørdal, Selbu
<u>Kartblad N50:</u>	1621 I
<u>Nedbørfelt:</u>	157,4 km ²
<u>Toppunkt-utløpspunkt:</u>	698 - 0 moh.
<u>Skoggrense:</u>	Hele feltet ligger under
<u>Marin grense:</u>	175 moh.
<u>Naturgeografisk region:</u>	34a: Bar- og fjellbjørkskog-området nord for Dovre til Vest-Jämtland, underregion; Skogen nord til Hattfjelldal i Nordland 41: Trøndelags lavlandsregion
<u>Landskapsregion:</u>	14: Fjellskogen i Sør-Norge 26: Jordbruksbygdene ved Trondheimsfjorden
<u>Urørt natur:</u>	>5 km: 0 %, 3-5 km: 0 %, 1-3 km: 15 %
<u>SP-kategori/-gruppe:</u>	I/4, II
<u>Verneplanstatus:</u>	Vurdert i VP IV
<u>Nasjonale laksevassdrag:</u>	-

Generell beskrivelse

Homla ligger på sørsiden av Trondheimsfjorden med utløp i Hommelvik ca. 20 km øst for Trondheim. Klimaet er i hovedsak maritimt ved fjorden, mens det er mer kontinentalt lenger opp i vassdraget. Normal årsnedbør er 900-1000 mm. Beregnet spesifikk avrenning er 18,81 l/s/km² og middeltilsiget 2,96 m³/s.

Homla starter i Foldsjøen. Nævra og Krokutbekken renner sammen med Homla før Storfossen. Vikaelva og Sneiselva er de største tilløpselvene til Foldsjøen, som er den største innsjøen i vassdraget. Storfossen og Dølanfossen er fine fossefall i Homla. Vassdraget ligger i et skogterreng med ravinlandskap og er et lavlandsvassdrag med lite areal over 400 moh.

Vassdraget er i stor grad berørt av inngrep som veier, skogsdrift, kraftledninger og bebyggelse. Veier krysser hele feltet på langs på vestsiden av Homla. Det er flere mindre veier i området. Bare 15 % av feltet ligger 1-3 km fra tekniske inngrep og det området ligger i sørøst. Det er mye bebyggelse i tettstedet Hommelvik og innover mot Jøsås. Fritidsbebyggelse finnes innover Langjon.

Malvik kommunes arealplan er fra 1990. En delplan for Hommelvikområdet som dekker Homlas løp, er vedtatt i 1998. En delplan for idrett og friluftsliv er fra 1995. Arbeid med felles planforutsetninger og mål/retningslinjer pågår.

Ingen områder er vernet etter naturvernloven.

Homla er lite påvirket av utslipp fra jordbruk, kloakk og industri, og vannkvaliteten betegnes som god. I elvemunningen har trelastindustri ført til en viss forurensning av området umiddelbart utenfor elva, og aktivitet knyttet til NSB har medført en viss forurensning basert på kreosot. Forurensningene synes imidlertid ikke å ha virket negativt inn på fiskeinteressene i vassdraget. Det er ikke påvist fiskesykdommer i vassdraget. Homla har i flere år vært overvåket med tanke på spredning av Gyrodactylus salaris fra de infiserte vassdragene i Nord-Trøndelag.

Geologisk mangfold

Berggrunnen tilhører Trondheimsfeltet, som er en del av den kaledonske foldesonen. Feltet er dominert av grønnsteiner, tuffbergarter, leirskifer, fyllitt, gneis og granitt.

Typisk for området er store glasimarine avsetninger i dalene, og endemorener av varierende størrelse i høyere partier. Morenedekket er i hovedsak tynt og usammenhengende. Fra Ranheim og østover ligger en opp til 10 m tykk randmorene avsatt av en bre fra Jonsvatnet. I dalføret mellom Jervan og Hommelvik er det relativt store grus- og sandavsetninger. Marine avsetninger finnes særlig mellom E6 og fjorden. Tykkelsen er som regel 1-3 m og på større dyp er avsetningene silt eller leire.

Elveavsetninger bestående av grus og sand forekommer langs hele Homla og i Hommelvik er tykkelsen 3-4 m. Under marin grense finnes områder med ravinelandskap.

De største fossene, Dølanfossen og Storfossen, ligger midt i feltet der Homla løper inn i den trange Homladalen. Dalen danner et rett og dypt gjel i en forkastningssone på 3-4 km lengde opp fra Hommelvik. Ved Verksfossen nedenfor Foldsjøen er det også en markert fallstrekning. Overfor Foldsjøen er terrenget flatere og her er mange meandre og stilleflytende partier med høy verdi. Utløpet av Homla i sjøen utgjør et stort gruntvannsområde, som på grunn av elvas store massetransport er i stadig forandring.

*Stor verneverdi ****

Biologisk mangfold

Homla er næringsfattig og humuspåvirket og har en evertebratfauna som er typisk for landsdelen. Elva er lakseførende ca. 5 km opp til Dølanfossen og det eneste laksevasdrag av betydning i kommunen. Den nederste km har variert steinet bunn med en del markerte kulper. Videre oppover er elva rett, relativt storsteinet og har få større kulper. Produksjonsforholdene for fisk er jevnt over meget gode. Over Dølanfossen er Homlavassdraget et rent ørretvassdrag og ørreten går opp i Foldsjøen.

De nordvestlige delene av feltet ligger i sørboreal sone. Her dominerer barskog. I tillegg finnes store arealer med oreskog og høymyr, bestander av edellauvskog og tørreng. Videre sørvestover ligger et belte med mellomboreal sone. Lavurtgranskog, gråor-heggeskog og varmekjære samfunn og arter har høydegrense i denne sonen. Myr dekker store arealer og bakkemyrer er vanlige. De østligste delene av Homlavassdraget ligger i nordboreal sone. Denne domineres av bjørkeskog og delvis lavvokst, glissen barskog og store arealer jordvannmyr. Høybydalen har kalkrik granskog og er rødlistelokalitet for en moseart. I den nordvendte lia ved Gauphaugen vokser tett granskog på høy bonitet under MG. Området har en interessant lav- og moseflora. Nordøst for Gauphaugen ligger sammenhengende arealer med rik sumpgranskog, bl.a. med mye hengeving, skogsnelle, mjødurt, spriketormose og skogburkne. Skogen er rødlistelokalitet for trådrag og buttblomstermose. Et viktig område ligger i tilknytning til fossesprutsonen ved Storfossen. Kryptogamvegetasjonen er i hovedsak knyttet til granskog, fosseng, silikatrik bergvegg, elvekant, næringsrikt berg og gråor-vierkratt. Mosefloraen, som er artsrik, er preget av nærings- og fuktighetskrevede arter. Andelen levermoser er stor. Trådrag er vanlig.

Området omkring Foldsjøen, Langvik og Sneisen er viktig trekkvei for storvilt. Området er også rasteplass og tilholdssted for flere andearter. Sangsvane raster under vår- og høsttrekk. Storlom, gråhegre, kanadagås, stokkand, laksand, siland og orrfugl har tilhold i området og stripegås, sothøne og hornedykker er observert. Langs elva opp til Storfossen lever oter og fossekall. Utløpet av elva er viktig overvintringsområde for vannfugl, spesielt stokkand og ærfugl. Dvergdykker og laksand er observert. Fjellvåk hekker i området. Vennafjellet er et forholdsvis stort viktig viltområde spesielt med hensyn til arter tilknyttet fjellskog og fjell. Området er også viktig for de større rovdyrene. Lirype, orrfugl, ringtrost og heipiplerke er karakterarter i høyereliggende deler. Av artsforekomster som ikke ligger innen noen viltområder, er det registrert spillplasser for storfugl og orrfugl samt ynglende hubro, hønsehauk, fjellvåk og gråhegrer. Også liten og stor salamander er registrert.

Registrerte rødlistede arter er storlom og kongeørn, samt buttkløkkemose, buttblomstermose, trådrag, musserongvokssopp, svartkjellparasollsopp, råteflik og råteflak.

Middels/Stor verneverdi (***) (Verneplan IV)

Landskapsbilde

Landskapet, som består av et kupert skogsterreng med områder med ravinelandskap, er typisk for regionen. Homla er et lavlandsvassdrag med få områder over 400 moh.

Elvelandskapet i Homladalen er meget spesielt med et rett og trangt gjel. De karakteristiske fossene Kvernhusfossen, Storfossen og Dølanfossen ligger på rekke og rad ved innløpet til Homladalen. Storfossen bidrar til et landskapsbilde som er blikkfang fra langt hold og med stor inntryksstyrke

Kulturandskapet nedenfor Foldsjøen er preget av kulturminner knyttet til Mostadmarkens jernverk. Foldsjøen danner et åpent landskap som blir mye brukt, ikke minst som nærområde til Trondheim.

*Stor verneverdi ****

Friluftsliv

Nedbørfeltet tilbyr tradisjonelle friluftaktiviteter som turgåing, bading, og har tilgjengelige grøntområder for skoler, barnehager og institusjoner.

Vennafjellet er et stort friluftsområde nord for Selbusjøen som brukes hele året. Det er blant annet interessant botanikk i området, med for eksempel en del reinrosehei. Høybumarka er et turområde som benyttes av lokalbefolkningen. Langneset i Foldsjøen er brukt som badeplass.

Fiskeinteressene er store i elva og middels i Foldsjøen. Det fiskes årlig 200 - 500 kg laks. Av storvilt jaktes det i Malvik hovedsakelig på elg og litt på rådyr.

*Meget stor verdi *****

Kulturmiljø

Ved Foldsjøen ligger det en rekke steinalderboplasser, flere fra eldre steinalder. Disse er sjeldne funn i dette området. Gravminner ved Hommelvik forteller om gårdsbosetting i jernalderen. Bosettingen kan ha strukket seg inn til Foldsjøen allerede i denne perioden. I middelalderen lå Mostad kirke i Mostadmarka. I utmarksområdene er det funnet jernvinneplasser og tjæremiler.

Det er gårdsbebyggelse langs vassdraget, blant annet det store gårdsanlegget Karlslyst med verdifulle bygninger, og Folla og Dølan med godt bevarte gamle hus. Homla var fløtningselv og har blant annet murte forbygninger og tømmerrenne. Flere steder er det plasser og småbruk etter arbeiderbosetting tilknyttet fløting og skogsdrift. Mostadmarkens jernverk var i drift med enkelte avbrudd 1657-1870 og er det eldste jernverket nord for Trondheim og det eneste av en viss størrelse. Bygningene på Verkets gård og den gamle kontorbygningen står fortsatt. Her finnes ruiner og slagghauger etter jernverket. Vannkraft ble brukt til drift av smihamrer og masovnings blåsebelger.

Det er store kulturminneinteresser langs vassdraget fra et langt tidsrom. Spesielt interessante er minner fra jernproduksjonens historie, fra myrmalmbrenning til tidlig jernverksindustri. Restene etter Mostadmarkens Verk regnes som et av de viktigste tekniske kulturminnene i Midt-Norge. Mange kulturminner har topografisk, visuell og funksjonell tilknytning til vassdraget.

*Stor verneverdi ****

Samiske interesser

Det er ikke registrert samiske interesser i området.

Landbruk

Nedbørfeltet omfatter ca. 63 400 daa produktivt skogareal og ca. 3 300 daa dyrket mark. Det er registrert 22 aktive bruk.

*Middels verdi ** (Verneplan IV)*